مجله علمی پژوهش در علوم انسانی ومطالعات اجتماعی (سال پنجم)
شماره ۱۶ / تابستان ۱۳۹۸ / ص ۱۱۳-۱۰۴

نقش نهادهای مالی اسلامی در حفظ ارزش پول ملی و کنترل تورم ارزی

نادر بابائی شیراز
کارشناسی ارشد علوم اقتصادی،دانشگاه آزاد واحد تبریز،ایران

نام نویسنده مسئول:
نادر بابائی شیراز

چکیده

پس از گذشتن سال‌های متمادی از تاسیس یک سیستم اقتصادی اسلامی در ایران بررسی روند اقتصادی این نهادها نشان از اثرات مثبت دارد. با توجه به اثرات پژوهش علمی پیرامون مسائل کنترل تورم ارزی و نهاد های مالی اسلامی لازم و ضروری بود تا در جهت روشن شدن چگونگی بررسی این موضوع پژوهش‌هایی انجام شود. ولی به منظور بررسی دقیق‌تر در این مطالعه تلاش شد تا تاثیر این نهادهای مالی و اسلامی به صورت اخص بر نوسانات بازر ارز متمرکز شود و نقش این نهادها در کنترل تورم ارزی در کشور که متاسفانه چند سالی است اقتصاد ایران با آن دست به گریبان است مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. پژوهش حاضر مطالعه ای توصیفی - همبستگی می‌باشد و از نظر هدف کاربردی می باشد . برای اجرای این پژوهش از نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است و نظرات ۱۷۶ فعال اقتصادی با استفاده از پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته است و برای بررسی متغیر نوسانات ارز از داده‌های بانک مرکزی استفاده شده است. نتایج نشان داد رابطه بین تمامی متغیرهای نهادهای مالی اسلامی و نوسانات نرخ ارز معنادار است که البته با توجه به ضریب به دست آمده این همبستگی‌ها خیلی هم قوی می‌باشد. متغیرهای آزادی انجام معامله، آزادی از ربا، حق انجام معامله با قیمت عادلانه از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد اطمینان اثر این متغیرها بر نوسانات نرخ ارز معنادار بوده و بیشترین تأثیر از آن آزادی انجام معامله (عدم احتکار) و کمترین تأثیر را حق انجام معامله با قیمت عادلانه دارا است.

واژگان کلیدی: اقتصاد اسلامی، ارزش پول ملی، نوسانات بازار ارز، کنترل تورم

مقدمه

پژوهشگران و محققین برتر در رشته اقتصاد در طول سالیان متوالی سعی بر این داشته اند که مطالعات گسترده‌ای بر روی کنترل تورم ارزی و زیر مجموعه های پژوهشی آن داشته باشند . به طور قطع به یقین باید گفت که موضوع کنترل تورم ارزی و پرداختن و وجوه مختلف و جنبه‌های گوناگون تحقیقاتی در این رابطه می‌تواند راهگشای دقیقی در رابطه با علم‌آموزان عرصه مدیریت باشد [۱]. به جرأت می‌توان گفت که پرداختن به موضوع کنترل تورم ارزی یکی از اساسی‌ترین مسائلی است که می‌توان در مدیریت به آن پرداخت و همچنین در این رابطه مسئله مهمی که جای بحث دارد مسئله نهادهای مالی اسلامی است. پرداختن به این موضوع می‌تواند راهبردهای آموزشی غیر قابل وصفی را در اختیار پژوهشگران قرار دهد [۲]. یکی از مهمترین مسائل پیرامون کنترل تورم ارزی مسئله نهادهای مالی اسلامی است که می‌تواند نقش تعیین کننده‌ای را در رابطه با نتایج پژوهش‌های پژوهشگران مدیریت ایفا نماید[۱]. آمارها نشان می‌دهد مسئله کنترل تورم ارزی یکی از اساسی‌ترین موضوعاتی است که جای بحث دارد و نقش تعیین کننده‌ای در نظرات اندیشمندان و پژوهشگران رشته اقتصاد دارد. آنچه حائز اهمیت است پرداختن به مسئله کنترل تورم ارزی و همچنین موضوعاتی چون نهادهای مالی اسلامی می‌تواند افق‌های تازه ای را در عرضه مدیریت اقتصاد در پیش روی اندیشمندان باز کند. بنابراین نیاز است که به مسئله کنترل تورم ارزی و نقش نهادهای مالی اسلامی در آن به صورت گسترده‌تری پرداخته شود و این موضوع به مسائل پیش رو و چشم اندازهای پژوهشی آتی بسط داده شود [۳].

بیان مساله

کشور ایران در آستانه قرن بیستم با مشکلات اقتصادی مواجه است. تورم، بیکاری، ترکیب جمعیتی جوان، وابستگی به درآمد نفت و نوسان در تصمیم‌گیری‌ها و سیاستگذاری‌های مدیریتی تنها موارد اولیه فهرست این مشکلات عظیم اند. تجربه نشان داده است که یافتن راه حل-های پایدار برای مشکلات عظیم اقتصادی مستلزم تعریف و ارائه الگو و مدل توسعه ملی سازگار با فرهنگ، تاریخ و خصوصیات نهادی در هویت هر ملت است. این مهم بدون انجام پژوهش‌های گسترده و مبتنی بر اصول علمی دست نیافتنی است. به منظورپاسخگویی به مشکلات نهادهای مالی کشورهای اسلامی، موافقت‌نامه‌ای مبنی بر تاسیس بازار مالی بین‌المللی اسلامی در نوامبر ۲۰۰۱ توسط بانک‌های مرکزی مالزی، بحرین، اندونزی، سودان و رئیس بانک توسعه اسلامی به امضا رسید. اهداف اصلی این موافقتنامه به این قرار است: تلاش در ایجاد و توسعه بازار مالی بین‌المللی منطبق بر اصول و قوانین فقهی، ارایه تمهیداتی برای مدیریت نقدینگی بانک‌های اسلامی، گسترش بازار دست دوم فعال و ایجاد محیطی که نهادهای مالی اسلامی و غیر اسلامی را به مشارکت فعال در بازار دست دوم تشویق کند [۲]. به همین منظور صندوق اسلامی ABC افتتاح شده است؛ هدف کلی این صندوق آن است که برای سهامداران خود نقدینگی، سودآوری واقعی مستمر و نیز حداکثر امنیت را فراهم کند. سرمایه‌گذاری‌های اصلی صندوق از طریق مشارکت در داد و ستد، اجاره، استصناع، مضاربه و مرابحه صورت می‌گیرد .صکوک؛ گواهی‌هایی است با ارزش اسمی یکسان که پس از اتمام عملیات پذیره‌نویسی، بیانگر پرداخت مبلغ اسمی مندرج در آن توسط خریدار به ناشر است و دارنده آن مالک یک یا مجموعه‌ای از دارایی‌ها، منافع حاصل از دارایی یا ذینفع یک پروژه یا یک فعالیت سرمایه‌گذاری خاص می‌شود [۴].

جمهوری اسلامی ایران نیز به عنوان یک کشور اسلامی در طول چهل سال گذشته تلاش کرده است تا تمامی قوانین کشور از جمله قوانین تجاری خود را با آموزه‌های دین اسلام هماهنگ سازد و در همین راستاهای نهادهای مالی بسیاری را در سطح خرد و کلان ایجاد نموده است. پس از گذشتن سال‌های متمادی از تاسیس یک سیستم اقتصادی اسلامی در ایران بررسی روند اقتصادی این نهادها نشان از اثرات مثبت دارد (تکلوی، ۱۳۹۳؛ زارع و احمدی،۱۳۹۶، بهرامی،۱۳۹۴؛ برزگری و زمینی،۱۳۹۵، بابایی، یزدی و حسینیان،۱۳۹۳، جلالی، کار احمدی، مولوی و آقایی،۱۳۹۶، جعفری خلعتبری، تودار و ابوالفتحی،۱۳۹۵، رشیدی ظفر، جان بزرگی و شقاقی،۱۳۹۶ و مهرداد،۱۳۹۴) [۵].

با وجود اینکه مطالعات کمی و کیفی متعددی در مورد کنترل تورم ارزی وجود دارد اما بیشتر پژوهش ها در این زمینه کمی بوده است و در آن ها به موضوعات فرآیند نهادهای مالی اسلامی که به عنوان یک فاکتور اصلی در کنترل تورم ارزی مطرح می‌باشد توجه نشده است [۵].
با توجه به اثرات پژوهش علمی پیرامون مسائل کنترل تورم ارزی و نهاد های مالی اسلامی لازم و ضروری بود تا در جهت روشن شدن

چگونگی بررسی این موضوع پژوهش‌هایی انجام شود. ولی به منظور بررسی دقیق‌تر در این مطالعه تلاش شد تا تاثیر این نهادهای مالی و اسلامی به صورت اخص بر نوسانات بازر ارز متمرکز شود و نقش این نهادها در کنترل تورم ارزی در کشور که متاسفانه چند سالی است اقتصاد ایران با آن دست به گریبان است مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد.

ادبیات تحقیق

آنچه حائز اهمیت است این است که کنترل تورم ارزی و موضوعات مربوط به آن تاثیر قابل ملاحظه‌ای در مسائل پژوهشی در رشته اقتصاد دارد . مسائلی که در این رابطه مورد بحث است شامل موارد زیادی می باشد که هر یک رابطه مستقیم و معناداری با قضیه مذکور دارند. در این میان می‌توان به مقوله نهادهای مالی اسلامی اشاره نمود. در واقع مقوله نهادهای مالی اسلامی از دیدگاه پژوهشگران مسئله‌ای غیر قابل اجتناب پیرامون کنترل تورم ارزی می‌باشد. باید گفت مسئله نهادهای مالی اسلامی این موضوع را ثابت می‌کند که می‌توان در رشته مدیریت افق‌های تازه‌ای را بر روی محققین باز کرد[۲]. اگرچه عمده تحقیقات انجام یافته‌ی مرتبط، به چگونگی رابطه در این مقوله پرداخته‌اند، اما مطالعات محدودی به بررسی متغیرهای همبسته با آن اختصاص یافته‌اند که اساس ارائه‌ی یک رویکرد پیشگیرانه و مداخله‌ای مؤثر است، به ویژه آنکه شکل پژوهشگری در رابطه با کنترل تورم ارزی و ماهیت آن در سال‌های اخیر تغییر یافته است. اکثر محققان توافق دارند که مبحث کنترل تورم ارزی و رابطه آن با نهادهای مالی اسلامی از مهمترین مسائل مورد انتظار در جامعه است[۶]. اثر بخشی رابطه-های غیر قابل اجتناب کنترل تورم ارزی و نهادهای مالی اسلامی توسط طیف وسیعی از پژوهش‌های علمی و آموزشی گزارش شده است(تکلوی، ۱۳۹۳؛ زارع و احمدی،۱۳۹۶، بهرامی،۱۳۹۴؛ برزگری و زمینی،۱۳۹۵، بابایی، یزدی و حسینیان،۱۳۹۳، جلالی، کار احمدی، مولوی و آقایی،۱۳۹۶، جعفری خلعتبری، تودار و ابوالفتحی،۱۳۹۵، رشیدی ظفر، جان بزرگی و شقاقی،۱۳۹۶ و مهرداد،۱۳۹۴؛ به نقل از صالح آبادی، ۱۳۹۶). [۵].

یکی از بهترین روش‌های پژوهش پیرامون کنترل تورم ارزی، استفاده از نظرات پژوهشگران موفق است. با توجه به اینکه مسائل مربوط به کنترل تورم ارزی ابعاد و جنبه های مختلفی را در بر می‌گیرد، لذا ارائه‌ی اطلاعات جامع از فاکتورهای تحقیقاتی مربوط به آن دشوار است [۲].

از نظر مهرداد (۱۳۹۴)، پژوهش پیرامون کنترل تورم ارزی خودگزینشی[۱] و خود هدایتی[۲]ست، که دارای ساختار و قاعده می باشد؛ قاعده-ای که حاصل تراوش ذهن اندیشمندان است، ماهیتی متفاوت و پیامدهای آموزشی سودمندی دارد(به نقل از نجفی ، ۱۳۹۵) [۶]. بسیاری از تحقیقاتی که در موسسات آموزش عالی صورت گرفته است بیشتر در مورد نهاد های مالی اسلامی و به صورت تئوری متمرکز است. شاید دیگر زمان آن رسیده باشد که به دنبال شناخت راهکارها و هم چنین احتمالات جدیدتری برای مشخص کردن مسائل پژوهشی مربوط باشیم.

نظام مالی اسلامی شبکه‌ای از بازارهای مالی، نهادهای مالی و ابزارهای مالی است که وظیفه انتقال وجوه را میان خانوارها، بنگاه‌ها و دولت بر اساس اصول اسلامی تسهیل می‌کند و زمینه را برای نیل به رشد اقتصادی فراهم می‌سازد. بازارهای مالی اسلامی بازارهایی هستند که در آنها دارایی‌های مالی ، دارایی‌هایی که ارزش آنها به جریانات نقدی آتی بستگی دارد، براساس اصول اسلامی مبادله می‌شود و عمدتا براساس مشارکت در سود و زیان استوار است[۱]. ابزارهای مالی اسلامی، اوراق و اسنادی هستند که توسط شرکتها، موسسات مالی واقتصادی و دولت برای تامین مالی صادر و در بازارهای مالی اسلامی مبادله می‌شوند؛ این ابزارها براساس اصول اسلامی طراحی می‌گردند. نهادهای مالی اسلامی، سازمان‌هایی هستند که ایجاد نقدینگی کافی برای سرمایه‌گذاران و سرمایه‌پذیران، مشارکت عرضه‌کنندگان و مصرف‌کنندگان وجوه

نقد، برقراری سیستم معاملات و تسویه منصفانه و منع انجام معاملات غرری، قماری، شرطبندی و بورس بازی را تسهیل می‌کنند [۲]. برخی از اصول اخلاقی اسلامی که در زمینه بازار سهام قابل اعمال هستند، بیان می‌شود.

آزادی در انجام معامله؛ اسلام در انجام معاملات به طرفین آزادی داده است؛ بنابراین اگر یک قرارداد با اجبار یکی از طرفین همراه باشد، غیرمجاز تلقی می‌شود[۷].

آزادی از ربا؛ ربا یا «ربوا» در لغت به معنای زیاده است و معاوضه مالی به مالی دیگر است که این دو اولا همجنس باشند ثانیا با کیل یا وزن، اندازه‌گیری شوند یا قرض دادن به شرط زیاده. قید معاوضه ذکر شده است تا شامل همه مبادالت و معاوضات شود که بیع، صلح و هبه معوضه را نیز در بر می‌گیرد[۲].

آزادی از غرر؛ همه معاملات و قراردادهای اسلامی باید از غرر خالی باشد. به عبارت دیگر، معاملاتی که در وضعیت عدم اطمینان انجام می-شود، غیرمجاز است. غرر نقطه مقابل شفافیت و معلوم بودن است[۱].

آزادی از قمار؛ در تعریف قمار، بین علما اختلاف نظر وجود دارد. قمار در وضعیت عدم اطمینان و متکی بر بخت صورت می‌گیرد. قمار به خطر انداختن پول به امید کسب منفعت در جایی است که این امید بر پایه بخت و تصادف و رخدادهای غیرمطمئن استوار باشد و ریسک‌کردن به خودی خود ضرورتی نداشته باشد. قمار، بازی ستیزه جویانه‌ای است که دو طرف به سبب استفاده انحصاری با یکدیگر انجام می‌دهند و اصلا حسن نیت در آن مطرح نیست[۷]. در قماربازی همواره یک طرف بازنده وجود دارد و طرفین خود را در معرض خطر از دست رفتن مال قرار می‌دهند.

عدم کنترل قیمت؛ تعیین نرخ کالا، تابع اوضاع گوناگونی است. درصورتی‌که نرخ‌گذاری کالاها به صورت طبیعی و عادلانه انجام گیرد و اجحافی به عرضه‌کننده یا خریدار تحمیل نشود، به دخالت دولت برای تعیین نرخ، نیازی نیست؛ زیرا فرض بر این است که بدون دخالت دولت، قیمت‌ها آنطور که باید باشد، مشخص می‌شود و اگر دولت قیمت دیگری غیر از نرخ متعارف معین کند، باعث اجحاف به فروشنده یا خریدار می‌شود[۱].

حق انجام معامله با قیمت عادلانه؛ قیمت‌هایی که در نتیجه عرضه وتقاضای واقعی و به دور از هرگونه مداخله تعیین می‌شوند، قیمتهای عادلانه هستند؛ اما در برخی موارد قیمتها به دلیل تبلیغات مثبت یا منفی از قیمت عادلانه فاصله می‌گیرند و باعث غبن و غیراخلاقی شدن معامله می‌شوند[۲].

امکان دستیابی به اطلاعات دقیق و کافی؛ انتشار اطلاعات کاذب و نادرست ممنوع است. همچنین عدم افشای اطلاعات اساسی نیز با هنجارهای اسلامی منافات دارد. طبق سنت نبوی، طرفین هنگام معامله باید از قیمت بازار و شرایط دیگر کالای مورد معامله اطلاع داشته باشند[۱].

عدم وجود زیان برای دیگران؛ این زیان در مواردی محقق می‌شود که انجام معامله بین طرفین باعث به خطر افتادن منافع سایر سهامداران شود[۲]. معامله هرچند با رضای طرفین انجام شود، نباید زیانی را برای شخص ثالث به همراه داشته باشد. در اینگونه موارد، چنانچه شخص ثالث با انجام یک معامله که بین دو طرف دیگر انجام می‌شود متضرر شود، می‌تواند از حقوق مربوط خود در این زمینه استفاده و از زیان خود جلوگیری کند[۷].

روش تحقیق

پژوهش حاضر مطالعه ای توصیفی - همبستگی باشد چرا که روابط موجود بین متغیرها را نشان می‌دهد این پژوهش از منظر نحوۀ جمع آوری اطلاعات از نوع میدانی با ماهیت پیمایشی (زمینه یابی) است و از نظر هدف کاربردی می باشد . میدانی است به این جهت که با انجام مصاحبه و دریافت اطلاعات حسابرسی از جامعه آماری اطلاعات کسب می‌شود و از آن جهت کاربردی است که در کلیه مراکز با استناد به نتایج تحقیق و تاکید بر عوامل اثر گذار، مورد استفاده قرار می‌گیرد و راه کارهای مناسب ارائه می‌دهد . توصیفی است به این دلیل که متغیرها دستکاری نشده و صرفاً به توصیف و تشریح آنچه وجود دارد پرداخته می‌شود. برای اجرای این پژوهش از نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است و نظرات ۱۷۶ فعال اقتصادی با استفاده از پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته است و برای بررسی متغیر نوسانات ارز از داده‌های بانک مرکزی استفاده شده است. پرسشنامه در شش بخش آزادی انجام معامله، آزادی از ربا، آزادی از غرر، آزادی از قمار، عدم کمترل قیمت و حق انجام معامله با قیمت عادلانه تهیه و تنظیم شد و روایی آن با استفاده از نظر نخبگان تایید شد و پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷ به دست آمد و مورد تایید قرار گرفت. پس از اجرای طرح، داده‌های خام پژوهش ، از پرسشنامه‌ها استخراج و در جدول اطلاعات کلی تنظیم گردید ، سپس کلیه اطلاعات از طریق نسخه ۲۲ نرم افزار SPSS مورد تجزیه وتحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

قبل از اینکه آزمونی برای تحلیل‌ها در نظر گرفته شود باید از پارامتری یا ناپارمتری بودن داده‌ها اطلاعاتی کسب نمود که برای این کار از آزمون کولموگروف اسمیرونف که نتایج آن در جدول (۱) به نمایش در آمده است استفاده شده است.

جدول ۱ : آزمون کولموگروف - اسمیرونف

	آماره	درجه آزادی	معناداری
آزادی انجام معامله	۰/۰۴۷	۱۷۶	۰/۲
آزادی از ربا	۰/۰۵۸	۱۷۶	۰/۲
آزادی از غرر	۰/۰۵۷	۱۷۶	۰/۲
آزادی از قمار	۰/۰۵	۱۷۶	۰/۲
عدم کنترل قیمت	۰/۰۵	۱۷۶	۰/۲
حق انجام معامله با قیمت عادلانه	۰/۰۶۴	۱۷۶	۰/۰۷۹
نرخ ارز	۰/۰۴	۱۷۶	۰/۲

با توجه به سطح معناداری همه متغیرها که از ۰/۰۵ بیشتر است فرض صفر مبتنی بر نرمال نبودن داده‌ها رد شده و می‌توان نتیجه‌گیری کرد که همه متغیرها دارای توزیع نرمال می‌باشند و می‌توان از آزمون‌های پارامتری برای تحلیل آنها استفاده نمود. با توجه به اینکه نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرونف تأییدشده از ضریب همبستگی پیرسون استفاده‌شده است که نتایج آن در جدول (۲) نمایش داده شده است.

جدول ۲: ضریب پیرسون نوسانات ارز و متغیرهای نهادهای مالی اسلامی

آزادی انجام معامله	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۸۶۴
	معناداری	۰/۰۰۱
	تعداد	۱۷۶
آزادی از ربا	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۹۲۱
	معناداری	۰/۰۰۱
	تعداد	۱۷۶
آزادی از غرر	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۷۳۶
	معناداری	۰/۰۰۱
	تعداد	۱۷۶
آزادی از قمار	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۴۶۹
	معناداری	۰/۰۰۱
	تعداد	۱۷۶
عدم کنترل قیمت	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۷۱۳
	معناداری	۰/۰۰۱
	تعداد	۱۷۶
حق انجام معامله با قیمت عادلانه	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۸۶۷
	معناداری	۰/۰۰۱
	تعداد	۱۷۶

با توجه به سطح معناداری که کمتر از ۰/۰۵ است رابطه بین تمامی متغیرهای نهادهای مالی اسلامی و نوسانات نرخ ارز معنادار است که البته با توجه به ضریب به دست آمده این همبستگی‌ها خیلی هم قوی می‌باشد. نتایج نشان داد که بین ابعاد نهادهای مالی اسلامی با

نوسانات نرخ ارز رابطه معنادار وجود دارد در اینجا به منظور درک بهتر این رابطه از رگرسیون خطی استفاده‌شده است که نتایج اولیه مدل آن در جدول (۳) نمایش داده‌شده است. جدول ۳ : خلاصه مدل رگرسیونی

ضریب تصحیح	ضریب تصحیح مربع	ضریب تصحیح اصلاح‌شده	خطای استاندارد برآورد
۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۵۱	۰/۳۳۲

ضریب تصحیح مدل ۰/۷۶ است که نشان از قدرت بالای مدل می‌دهد یا به عبارت دیگر ۷۶ درصد واریانس داده‌ها توسط مدل تبیین شده-اند. آنالیز واریانس مدل در جدول (۴) نشان داده‌شده‌اند.

جدول ۴: آنالیز واریانس مدل خطی

منبع	SS	درجه آزادی	MS	F	معناداری
رگرسیون	۱۸۱۳۸/۱۷۶	۶	۳۰۲۳/۰۲۹	۷۵۲۰۸/۶۲۶	۰/۰۰۱
باقیمانده	۶/۷۹۳	۱۶۹	۰/۰۴		
مجموع	۱۸۱۴۴/۹۶۹	۱۷۵			

نتایج جدول (۴) نشان می‌دهد که با توجه به کوچک بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد مدل رگرسیون خطی معنادار بوده است و لذا ضرایب مدل در جدول (۵) ارائه می‌شود.

جدول ۵ : ضرایب مدل خطی

مدل	ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	t	معناداری
	B	خطای استاندارد	ضریب بتا		
ثابت	-۰/۰۴۶	۰/۰۷۶		-۰/۶۰۴	۰/۵۴۶
آزادی انجام معامله	۰/۶	۰/۰۴۵	۰/۷۸۱	۱۳/۲۱۶	۰/۰۰۱
آزادی از ربا	۰/۳۱۷	۰/۰۵۷	۰/۲۲۱	۵/۵۴۲	۰/۰۰۱
آزادی از غرر	۰/۱۱	۰/۱۰۶	۰/۱۱۵	۱/۰۳۴	۰/۳۰۳
آزادی از قمار	-۰/۰۶۲	۰/۰۵۳	-۰/۰۵۱	-۱/۱۶۱	۰/۲۴۷
عدم کنترل قیمت	۰/۰۰۲	۰/۱۱۳	۰/۰۰۲	۰/۰۱۸	۰/۹۸۵
حق انجام معامله با قیمت عادلانه	-۰/۱۲۴	۰/۰۵۵	-۰/۰۶۸	-۲/۲۷۶	۰/۰۲۴

با توجه به کوچک بودن سطح معناداری ضرایب متغیرهای ، آزادی انجام معامله، آزادی از ربا، حق انجام معامله با قیمت عادلانه از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد اطمینان اثر این متغیرها بر نوسانات نرخ ارز معنادار بوده و بیشترین تأثیر از آن آزادی انجام معامله و کمترین تأثیر را حق انجام معامله با قیمت عادلانه دارا است. مدل رگرسیون به صورت زیر است :

$$Cu = -0.046 + 0.6\,A + 0.221B + 0.115C - 0.051D + 0.002E - 0.068\,F + \varepsilon$$

فرمت و نح که در آن Cu نوسانات نرخ ارز، A آزادی انجام معامله، B آزادی از ربا، C آزادی از غرر ، D آزادی از قمار، E عدم کنترل قیمت و F حق انجام معامله با قیمت عادلانه می‌باشد.

نتایج و بحث

با توجه به سطح معناداری که کمتر از ۰/۰۵ است رابطه بین تمامی متغیرهای نهادهای مالی اسلامی و نوسانات نرخ ارز معنادار است که البته با توجه به ضریب به دست آمده این همبستگی‌ها خیلی هم قوی می‌باشد. ضریب تصحیح مدل ۰/۷۶ است که نشان از قدرت بالای مدل می‌دهد یا به عبارت دیگر ۷۶ درصد واریانس داده‌ها توسط مدل تبیین شده‌اند. نتایج آنالیز واریانس مدل نشان می‌دهد که با توجه به کوچک بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد مدل رگرسیون خطی معنادار بوده است با توجه به کوچک بودن سطح معناداری ضرایب مدل خطی، متغیرهای آزادی انجام معامله، آزادی از ربا، حق انجام معامله با قیمت عادلانه از ۰/۰۵ در سطح ۹۵ درصد اطمینان اثر این متغیرها بر نوسانات نرخ ارز معنادار بوده و بیشترین تأثیر از آن آزادی انجام معامله (عدم احتکار) و کمترین تأثیر را حق انجام معامله با قیمت عادلانه دارا است.

نتیجه‌گیری

با توسعه وگسترش مدنیت، کیفیت کالاها و خدمات بهبود چشمگیری یافت و پاسخگویی به نیازهای انسان تکامل یافت. همه این پیشرفتها مدیون توسعه تکنولوژی در حوزه‌های مختلف است. با توسعه تکنولوژی در زمینه‌های مختلف، تهیه منابع مالی مورد نیاز این توسعه احساس می‌شود. امروزه نظام مالی، عملیات واسطه‌گری مالی و تصدی جریان گردش وجوه در سیستم اقتصادی را به عهده دارد. رابطه بین وام‌دهنده و وام‌گیرنده دراین سیستم و تعامل آن با موازین اسلامی موضوع مورد بحث درحوزه نظام مالی اسلامی است. در واقع، فلسفه نظام مالی اسلامی ارایه اصولی است که گردش وجوه براساس موازین اسلامی صورت پذیرد. اقتصاددانان مسلمان عموما سرمایه پولی را به عنوان ابزاری قابل تبدیل به دارایی‌های مولد تلقی می‌کنند .همچنین باید میان بازار مالی بین‌المللی اسلامی و بانک‌های مرکزی کشورهای اسلامی همکاری نزدیک شکل بگیرد. همانطور که در تعاریف و ادبیات تحقیق ارایه شد منظور از آزادی انجام معامله، مختار بودن هر کدام از دو طرف معامله جهت انجام آن است که البته با گسترش اقتصاد و تحول نظام‌های مدیریت اقتصادی می‌توان آن را به عدم دخالت مستقیم نهادهای مالی و مدیریتی دولتی در انجام معاملات اقتصادی تعبیر نمود. عدم دخالت دولت در معاملات بنگاه‌های اقتصادی فضای رقابت‌پذیری را افزایش داده و باعث کاهش قیمت‌ها و جلوگیری از سوء استفاده‌های اقتصادی و یا رانت‌های دولتی می‌شود. ربا علاوه بر اینکه در اصول فقهی تمامی ادیان به خصوص دین اسلام نهی شده است آثار زیان بار آن در علوم نوین اقتصادی نیز به چشم می‌خورد. ربا باعث افزایش قیمت اولیه تولید شده و هزینه‌های اولیه را افزایش می‌دهد در حالیکه سود سرشاری را بی دلیل به سمت ربا دهنده منتقل می‌کند و این به معنای از بین رفتن تولید و ایجاد بازار ثانویه سرمایه می‌شود که نهایتا در شرایط بحرانی مانند جنگ اقتصادی ترامپ به عنوان ریس جمهوری آمریکا سرمایه‌های خرد را به صورت سر درگم و بدون پشتوانه به سمت بازارهای ثانویه ارز سوق می‌دهد و باعث ایجاد نوسان ارزی به همراه بی ثباتی می‌شود. حق انجام معامله با قیمت عادلانه را می‌توان با توجه به توسعه علم اقتصاد نوین به عدم ارایه یارانه به موارد غیر ضروری اطلاق نمود. در حقیقت دولت با اختصاص یارانه به برخی کالاهای غیر ضروری باعث افزایش هزینه خود می‌شود و ضربه‌ایی جبران ناپذیر به بدنه اقتصاد ایران که عمدتا دولتی است وارد می‌نماید. به همین منظور جلوگیری از اقتصاد یارانه‌ایی می‌تواند منجر به افزایش درآمد دولت که قسمت عمده آن درآمد ارزی است، شود و به همین دلیل منابع مالی کافی جهت دوران بحران در اختیار دولت باشد.

مراجع

[۱] فلاحی، محمدعلی و ابوترابی، محمدعلی(۱۳۹۲) بررسی مقایسهای نقش سیستم بانکی و بازار سهام در رشد اقتصادی :مطالعه موردی کشورهای منا؛ دو فصلنامه اقتصاد پولی، مالی، در دست چاپ.

[۲] نظیفی، فاطمه (۱۳۸۳) توسعه مالی و رشد اقتصادی در ایران؛ فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی،.۹۷-۱۲۹ ، شماره ۱۴

[۳] هادیان، ابراهیم و عظیمی حسینی، آنیتا (۱۳۸۳) محاسبه کارآیی نظام بانکی در ایران با استفاده از روش تحلیل فراگیر داده-ها(DEA) فصلنامه پژوهشهای اقتصادی ایران، شماره ۲۰ : ۱-۲۶

Owned Banks in Emerging [4] Dine, I. S. (2005) Politicians and Banks: Political Influences on Government 453-479. Countries; Journal of Financial Economics, 77(2):

[۵] صالح آبادی، علی (۱۳۹۶). اصول مدیریت مالی اسلامی و ابزارهای آن، تهران، مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (ع)

[۶] نجفی، مهدی (۱۳۹۵). اخلاق و کارایی در بازار سهام از دیدگاه اسلام، فصلنامه اقتصاد اسلامی، شماره ۱۸

Considerations, Development Intermediation: Economic and Prudential [7] Patrick Honohan, Islamic Financial .4 .Policy Department the World Bank, 2001 Group and Financial Sector Strategy and Research